Reviderad hösten 2008

Handlingsplan för

Läs- och skrivutveckling

Förskola, grundskola och gymnasium

...ingen ska behöva komma efter...

Omslag illustration

Svenska Dyslexistiftelsen har gett tillstånd till att denna logotyp används i Leksands kommuns handlingsplan för läs- och skrivutveckling.

Målet med denna handlingsplan är att tidigt kunna ge alla våra elever en god och positiv start i den livslånga läs- och skrivutvecklingsprocessen. Det är viktigt att kontinuerligt höja kunskapsnivån i läsning och skrivning hos alla elever, inte att förglömma de som redan är skickliga läsare. En övergripande målsättning är även att i undervisningen medvetandegöra och eftersträva det vidgade språk- och textbegreppet, som innefattar" förutom skrivna och talade texter även bilder". Det räcker inte med att behärska skriftspråket dvs. bokstäverna utan det är också viktigt att eleverna …*fortsätter att utveckla den egna läskunnigheten, så att förmågan att tolka, kritiskt granska och analysera olika slag av texter, såväl skrift- som bildbaserade, svarar mot de krav som ställs i ett komplicerat och informationsrikt samhälle.*[1] I detta begrepp ryms inte bara det korrekta standardspråket, talböcker, chattande och annan språklig kommunikation, utan även uttrycksformer såsom exempelvis bild och musik. Användande och samarbete med skolbiblioteken och folkbiblioteken är en förutsättning för att våra elever ska kunna få ta del av det vidgade språk- och textbegreppet.

I ett internationellt perspektiv har Sverige fått backa från tidigare topplaceringar i läsning och orsakerna till detta är många och komplexa. På beställning av Skolverket har två konsensusrapporter[2],[3] gjorts. De bygger på djupintervjuer med 24 läsforskare och ger en sammanfattning av deras syn på hur en framgångsrik läs- och skrivinlärning ska bedrivas. Dessutom belyses problematiken med att många av våra elever med åren blivit sämre läsare.

> En orsak är att lärare idag i sin grundutbildning inte har fått samma kunskaper i läs- och skrivinlärning som tidigare generationers lärare.
>
> En annan orsak är att majoriteten av landets kommuner inte på ett systematiskt sätt överfört mångårig kunskap och erfarenhet från äldre till yngre lärare. Dessa faktorer, tillsammans med brist på specialpedagogiska resurser, otillgängliga läromedel samt begränsad flexibilitet av organisatoriska ramar, är några av de orsaker som bidrar till att det finns många barn, unga och vuxna som har läs- och skrivsvårigheter.[4]

I konsensusrapporterna framhålles lärarens viktiga roll i elevens läsutveckling. Det handlar om hög kompetens i teori och praktik men också om lärarens engagemang i elevens läsprocess. Ett systematiskt, strukturerat och välplanerat arbetssätt, med kartläggning som ett verktyg, är vad konsensusforskarna rekommenderar för att lyckas utveckla elevernas läs- och skrivförmåga och förhindra att läs- och skrivproblem uppkommer.

Viktigt är att lärandet är motiverande för eleven. *God läsutveckling*[5] innebär ett aktivt förhållningssätt till språket med de fem dimensionerna som hörnpelare. Dessa består av fonologisk medvetenhet, ordavkodning, flyt i läsningen, läsförståelse och läsintresse. Det senare dvs. läsintresset kan vara en av de mer svårlösta beståndsdelarna i processen. Elever som knäcker koden men inte fortsätter att läsa, för att de inte hittar meningsfull litteratur, kan få läs- och

---

[1] Redovisning av Språkrum (2003)
[2] Skolverket (2003). Att skapa konsensus om skolans insatser för att motverka läs- och skrivsvårigheter.
[3] Skolverket (2006). Identifiering, diagnostik samt specialpedagogiska insatser för elever med läs- och skrivsvårigheter.
[4] Att läsa och skriva. (2003). Dnr. 51-2006/818 Specialpedagogiska Institutet
[5] Lundberg Ingvar och Herrlin Katarina (2004). God Läsutveckling. Kartläggning och övningar.

skrivsvårigheter på grund av för lite träning och det är tyvärr ofta förekommande, speciellt bland pojkar.[6]

Eftersom det visar sig att ett ökande antal elever får svårigheter med läsning och/eller skrivning behöver skolan även utveckla lärmiljön och fungerande stödåtgärder. Läsforskaren Stanovich[7] har myntat uttrycket Matteuseffekten och översatt till barnets läsutveckling så innebär det att barn som knäcker läskoden och fortsätter att utveckla sin läsning hamnar i en positiv cirkel och stimulerande lärmiljö, medan det barn som kommer på efterkälken redan i starten kan få det så kämpigt att det undviker läsningen, vilket leder till mindre träning och en dålig läsutveckling. Dessa barn riskerar att hamna i en negativ cirkel med ointresse för skolarbetet och i värsta fall ett kunskapsförakt.

> Ty den som har, han skall få, och det i överflöd, men den som inte har, från honom skall tas också det han har. (Matt. 13:12)

Om man intar detta perspektiv på tingens ordning så innebär det att skolan knyts ihop med hela samhällsmaskineriet på ett uppenbart sätt och det ställer i sin tur tydliga krav på både undervisning, forskning och politiska beslut. De positiva cirklarna är fruktbärande medan de negativa är dess motsats. Insikten om detta är både påtaglig och grym och eleverna själva väljer inte att hamna i den positiva eller negativa cirkeln. Inom detta fält är skolans kanske allra största utmaning: Nämligen att stimulera läsintresset till dem som inte har det.

Syftet med denna handlingsplan är att ge alla elever i kommunen möjlighet att utveckla sin individuella läs- och skrivprocess optimalt, så att de är rustade att möta framtiden.

Leksand den 13 juni 2006 (reviderad hösten 2008)

Leksands kommuns Handlingsplan för läs- och skrivutveckling
är framtagen av specialpedagogerna i Leksands genom
Åsa Brädefors asa.bradefors@leksand.se
Ulla Corin Lindroth ulla.corin.lindroth@leksand.se
Ann-Ki Jones ann-ki.jones@leksand.se
Ulla Morales-Adefalk ulla.morales-adefalk@leksand.se

[6] PISA (2000)
[7] Stanovich (2000)

Förebyggande arbete	**Kartläggning i grupp / klass av ansvarig lärare**	**Åtgärd / Insats**
Förskolan erbjuder en lustfylld språkstimulerande miljö på barnens nivå. • språkutvecklande pedagogik • utnyttja vardagens olika talutrymmen • dagliga läsupplevelser och samtal • språklekar, rim och ramsor • musik, rörelse, bild • uppmuntra lekskrivning, pseudoläsning och nyfikenhet på språket • samarbeta med hemmet om barnets språkutveckling Föräldramöte, tema: Språkutveckling	Språkobservationer t.ex. TRAS	Vid frågor beträffande barns språkliga utveckling kontaktas talpedagog/special-pedagog.
Samarbete med skolbiblioteket hela skoltiden för att stimulera läslusten!		
Nationella diagnoser: Språket lyfter		
Förskoleklass Det språkutvecklande arbetet fortsätter i en rik språklig miljö. • dagliga språklekar, lässtunder och samtal • språklekar enligt Bornholmsmodellen eller Trulle tre-fem gånger i veckan för att rikta uppmärksamheten mot språkets formsida och upptäcka rim, meningar, ord, stavelser, fonem • rätt pennfattning uppmuntras • lekskrivning, skrivning, läsning • samarbete med hemmet Föräldramöte:Tema språklekar m.m	Föräldraintervju om barnets språk-utveckling vid första samtalet. Frågor om tal- och språkutveckling, syn, hörsel. Därefter uppföljning tillsammans med specialpedagog. <u>Läsutvecklings-schemat påbörjas</u>	Vid frågor beträffande barns språkliga utveckling kontaktas talpedagog/special-pedagog.

Förebyggande arbete	**Kartläggning i grupp / klasser av ansvarig lärare**	**Åtgärd / Insats**
Åk 1 Språkutvecklingen/läsutvecklingen oavsett metod fortsätter genom: • arbete med Bornholmsmodellen under åtta veckor • språklekar • systematisk och noggrann läs-och skrivundervisning • arbete med språkljuden för att automatisera dessa och knäcka läskoden • god tillgång till olika slags böcker i klassrummet, texter och bilder på rätt nivå för att ge alla elever möjlighet till läsglädje • samtal om böcker, texter, bilder • bearbeta texterna på olika sätt t.ex skriva, rita , dramatisera, berätta • daglig läsning, skrivning och högläsning Föräldramöte: Tema: Läs-och skrivutveckling	Fonolek vid skolstart Diagnos av bokstavskännedom vid tre tillfällen i åk 1 (skolstart, december, maj). <u>Läsutvecklings-schemat</u>	Elev som har under 12 poäng på Fonolek kartläggs kvalitativt individuellt av läraren, speciallärare eller specialpedagog. Vid behov mera träning via språklekar. Stödbehovet till elev som inte har knäckt läskoden i december organiseras tillsammans med speciallärare/ specialpedagog.
Åk 2 • läsdrive efter sommarlovet för att få igång alla elevers läsning • daglig läsning och skrivning för läsglädje och automatisering av läsningen • systematiska samtal om böcker och texter för att öka läsförståelsen och få aktiva läsare Föräldramöte: Tema läslust	<u>Läsutvecklings-schemat aktualiseras</u> Diagnoser görs i oktober. Läsförståelse: Vilken bild är rätt? Stava L åk 2	Stanine 1,2 på diagnoserna analyseras tillsammans med specialpedagog. Åtgärder bestäms. Ev. ytterligare kartläggning i slutet av vt.

Förebyggande arbete	Kartläggning i grupp / klass av ansvarig lärare	Åtgärd / Insats
Åk 3 och 4 • läsdrive efter sommarlovet för att få igång alla elevers läsning • god tillgång till böcker i klassrummet, texter och bilder av olika slag i en inbjudande läsmiljö • daglig läsning och skrivning • texter på rätt nivå för varje barn • samtal om böcker, olika slags texter och lässtrategier för att öka läsförståelsen och få aktiva läsare • bearbetning av texter på varierande sätt • läsa, läsa, läsa för att alla ska automatisera läsningen Föräldramöte: Tema läsförståelse	<u>Läsutvecklings-schemat aktualiseras</u> Diagnoser görs i oktober. Åk 3: -Vilken bild är rätt? -Stava L åk 3 Åk 4: -Stava M åk 4 Vt: NP åk 3	Stanine 1,2 analyseras tillsammans med speciallärare/ specialpedagog och åtgärder vidtas. Låga klassresultat tränas inom klassens ram. Konferens med genomgång av resultaten från NP. Lärare, rektor, spec.lärare,/ spec.ped. Stödbehovet till elev som vid höstterminen i åk 4 ej nått den högsta eller näst högsta nivån i Läsutvecklings-schemat organiseras tillsammans med speciallärare/special-pedagog.

Förebyggande arbete	Kartläggning i grupp / klass av ansvarig lärare	Åtgärd / Insats
Åk 5 • ht start; intensivveckor med fokuspå läsning och skrivning. • dagligt läsande av varierande texter, med tanke på ordavkodning, läsflyt, läsförståelse och läsintresse • dagligt skrivande för att utveckla egna texter med fokus på berättarglädje, innehåll och röd tråd	Vid terminsstart uppföljning av läsutvecklings-schemat från åk 4 för elever som inte nått högsta nivån. Diagnoser görs i oktober. Läsdiagnos SL 40 Stava M åk 5	Elever som inte är klara med grundläggande läs- och skrivutveckling lyfts för vidare kartläggning och utredning. Individualiserat stöd, träning och anpassning (bilaga 1). Stanine 1,2 analyseras tillsammans med speciallärare/ specialpedagog och åtgärder vidtas. Låga klassresultat tränas inom klassens ram.
Föräldramöte: Tema nationella prov	Vt: Nationella prov	Anpassning och provstöd Konferens i maj med genomgång av resultaten från NP. Lärare, rektor, spec.lärare,/spec.ped. Beslut fattas om åtgärder i klassen och individuellt. Ev. ytterligare kartläggning/ utredning

Förebyggande arbete	Kartläggning i grupp / klass av ansvarig lärare	Åtgärd / Insats
Nationella diagnoser **Språket på väg** från åk 6 till och med åk 9		
Åk 6 Ht start; intensivveckor med fokus på läsning och skrivning. • dagligt läsande av varierande texter,med tanke på ordavkodning, läsflyt,läsförståelse och läsintresse • dagligt skrivande för att utveckla egna texter med fokus på berättarglädje, innehåll och röd tråd	Diagnoser görs i oktober. Stavning M åk 6 Vt Nationella prov med elever som ej nått målen i åk 5	Ht Elever som ej nått målen på NP i åk 5 följs upp för ev. vidare kartläggning. Individualiserat stöd, träning och anpassning (bilaga 1) Vt: Överlämnande-konferens med samlad information om elevers läs-och skrivsvårigheter. Nationella diagnoser lämnas till mottagande mentorer i blivande åk 7.

Förebyggande arbete	Kartläggning i grupp / klass av ansvarig lärare	Åtgärd / Insats
Åk 7 • daglig läsning av varierande texter,för att stärka läsförståelse, öka textmängd, lässäkerhet och läshastighet. • läsa ungdomslitteratur på rätt nivå. Lärare och bibliotekarie ger stöd att välja böcker.	Diagnoser görs i september Morfolek, avläsning DLS åk 7, stavning LS-läsförståelse åk7	Ht: Överlämnande-konferens med samlad information om elevers läs- och skrivsvårigheter. Stanine 1,2 analyseras tillsammans med speciallärare/ specialpedagog och åtgärder vidtas. Låga klassresultat tränas inom klassens ram. Individualiserat stöd träning och anpassning (bilaga 1).
Åk 8 • dagligt läsande av varierande texter, för att stärka läsförståelsen, öka textmängden, lässäkerheten och läshastigheten • läsförståelse textbearbetning för att utveckla egna reflektioner och åsikter och kunna uttrycka dem	Individuell uppföljning och kartläggning vid behov.	Individualiserat stöd träning och anpassning (bilaga 1).
Åk 9 • dagligt läsande av varierande texter,för att stärka läsförståelsen, öka textmängden, lässäkerheten och läshastigheten • läsa och skriva olika sorters texter, med egna reflektioner och kunna motivera tankar och åsikter.	Individuell uppföljning och kartläggning efter behov. Vt: Nationella prov	Provstödet på NP ges i samråd med spec.lärare/spec.ped.

Gymnasiet

Överlämnandekonferenser mellan grundskolorna och gymnasiet:
Förberedande överlämnandekonferens i slutet av höstterminen
Uppföljande överlämnandekonferens i slutet av vårterminen

Här ges bland annat information om:

- elever som ej uppnår målen i svenska
- elever som har läs- och skrivsvårigheter
- elever som har genomgått någon form av utredning
- elever som har någon form av diagnos
- åtgärdsprogram som anses viktiga för elevens fortsatta läs- och skrivutveckling

Förebyggande arbete	**Kartläggning**	**Åtgärd / Insats**
Årskurs 1 • Överlämnandekonferens med grundskolan; information, eventuella utredningar och åtgärder delges • Svensklärare och elever arbetar med att utveckla goda läs- och skrivstrategier. • Under höstterminens och vårterminens klasskonferenser uppmärksammas de elever som riskerar att inte nå målen. Kontakt med skolbibliotekarien för att hitta intresseväckande litteratur hela gymnasietiden.	Diagnos i augusti: Stavning Ordförståelse Läsförståelse Betyg i Svenska A	Resultat stanine 1 och 2 analyseras. Ev. åtgärder vidtas ex. inlästa läromedel, muntliga prov, förlängd provtid, datorstöd. Åtgärdsprogram och ytterligare kartläggning med hjälp av specialpedagog samt ev. hjälp av ämneslärare. Kurs i läs- och skrivutveckling (50 p) erbjuds på vårterminen. Möjlighet till handledning av specialpedagog.
Årskurs 2-3		
• Svensklärarens fortsätter att lotsa de elever som ännu ej har bra läs- och skrivstrategier. • Under höstterminens och vårterminens klasskonferenser uppmärksammas de elever som riskerar att inte nå målen.	Nationellt prov i Svenska B	Åtgärdsprogram och ev. hjälp av ämneslärare och/eller specialpedagog. Kurs i läs- och skrivutveckling (50 p) erbjuds på vårterminen i årskurs 2. Möjlighet till handledning av specialpedagog.

Träning	**Stöd**	**Anpassning**
För att öka läslust, säkerhet och motivation, att läsa och skriva.	För att underlätta för elever med uttalade läs- och skrivsvårigheter att delta i de arbeten som pågår i den egna gruppen/klassen.	För att underlätta för eleven både att hämta in kunskap och för att redovisa kunskap och förmåga.
Läsa Intensivträning individuellt eller i liten grupp.	Inlästa texter i de ämnen som kräver läsning över elevens förmåga.	Begränsat stoff och anpassade texter.
Avkodning	Ökad textstorlek	Kopierad förstorad text, med möjlighet att göra understrykningar.
Läsförståelse; Barn- och ungdomslitteratur, faktatexter, tidningsartiklar mm.	Ökad tid för arbete Kopierade anteckningar	Visuellt stöd; exempelvis film som källa, bildstöd vid inlärning.
Skriva Arbeta med innehåll, röd tråd, uttrycka tankar och åsikter. Faktatexter Annat Avlyssningsskrivning, Witting Studieteknik, mind map Ordförståelse, ordkunskap Träningsprogram Provia, Lexia, Mg-program, Trädet m.fl.	<u>It-verktyg och tekniska hjälpmedel</u> Dator, Alpha smart, rättstavningsprogram som Stava Rex och Spellright, Talsyntes: Word read Plus, Claro View: färgfilter för dataskärm, ScreenRuler: läslinjal på dataskärmen, scanner, digitala talböcker för Daisyspelare, MP3. Mindfull: Tankekartor för struktur och minnesstöd. Fickminne, och översättningspenna m.m.	Provstöd; ökad tid, möjlighet att redovisa muntligt, visuellt stöd, alternativa redovisningsformer.

Kartläggning av läs – och skrivutvecklingen

När det förebyggande pedagogiska arbetet och ordinarie undervisningsmetoder inte räcker till för att stödja enskilds elevs läsutveckling krävs en kartläggning av elevens läsfärdigheter. Detta för att skolan ska kunna sätta in adekvata stödinsatser. I vissa fall kan det vara nödvändigt att gå vidare med en läs-och skrivutredning eller en språklig bedömning.

Efter att flera riktade elevvårdsmöten kring eleven har förts enligt arbetsgången för barn i behov av särskilt stöd och en pedagogisk kartläggning har upprättats tar specialpedagogen på skolan med sig en förfrågan till Närteamet där beslut om utredning kan tas.

I den pedagogiska kartläggningen, som är en viktig del i en eventuellt kommande läsutredning, bör man titta på elevens utveckling och nulägessituation, språk, läsning och skrivning.

Nulägessituation och elevens utveckling beskrivs av berörda pedagoger och elevvårdspersonal utifrån samtal med föräldrar och eventuell annan dokumentation. Prövning av elevens syn och hörsel ingår alltid och kontrolleras av skolsköterskan.

Exempel på material att använda vid kartläggning av språk, läsning och skrivning

Språklig och fonologisk medvetenhet: Fonolek, Lyssna på orden, Språkresan, Bedömning av språklig medvetenhet, Trulle, Provia, UMESOL

Kartläggning av läsning: God läsutveckling, DLS, DLSM, UMESOL, IL-basis, H4, Läskedjor och LS.

Stavning, skrivning: UMESOL, DLS, DLSM, MG Johansson.

Den Pedagogiska läs- och skrivutredningen bör förutom att bedöma elevens läs- och skrivfärdigheter också syfta till att ge en så allsidig bild som möjligt av elevens lärandesituation. Förutom kartläggning och diagnostisering ingår också tolkning och analys av testresultat samt åtgärdsförslag som är en grund för elevens kommande åtgärdsprogram. Uppföljningsansvaret ligger hos både utredaren och den aktuella skolan.

Leksands skoldatatek

Vid frågor och information angående IT-verktyg, träningsprogram och kompensatoriska hjälpmedel för läs- och skrivutveckling och koncentration, kontakta rosmarie.rosling@leksand.se 070-5084962.

Följande videofilmer finns att låna genom datateket:
Lusten att läsa (speltid 18 min)
Grundläggande läs- och skrivinlärning (speltid 28 min)
Dyslexi (speltid 35 min)

Materiel till handlingsplanen

TRAS -Tidig registrering av språkutveckling www.spf-utbildning.com
Språket lyfter, Diagnosmaterial i svenska och svenska som andra språk för åren före skolår 6. Skolverket. Liber distribution AB eller www.skolverket.se
Schema - God läsutveckling Kartläggning och övningar Lundberg, I & Herrlin, K.(2003) Sthlm: Natur och Kultur. Tfn: 08-453 85 00 www.nok.se
Fonolek Hemmingson, I & Olofsson, Å. (1994) Östersund. www.lpc.ostersund.se
Bokstavskännedom Arken eller Stjärnsvenska eller annat material.
Vilken bild är rätt? skolår 1-3 Lundberg m fl. www.nok.se
Stavning L och M skolår 1-6 Rockberg, Johansson www.lpc.ostersund.se
Nationella prov www.skolverket.se
Nationella diagnoser Språket lyfter och Språket på väg www.skolverket.se
Nationellt prov i svenska B www.skolverket.se
Morfolek skolår 4 - 8 Hemmingsson, & Olofsson www.lpc.ostersund.se
Meningsläsningsprov SL60, SL40. Pedagogisk design. E-mail:mail@dop.se

Vanligt förekommande screenings- och kartläggningsmateriel

Bedömning av språklig medvetenhet hos förskolebarn och skolbarn. Magnusson, E & Nauclér, K. Pedagogisk design (1994) Box 254, 246 02 Löddeköping
Den röda stenen skolår 1-3. Madison, S. www.madison.nu
Djur skolår 7 - Gy. Herrström Tfn: 0414-510 35, fax: 0414-510 15 www.ordfabriken.se
DLS för skolår 2 och 3, 4-6 samt 7-9. Järpsten, B. & Taube, K. www.psykologiforlaget.se
DLSM. Björkquist, L-M. & Järpsten, B.(1998) www.psykologiforlaget.se
Duvan Gy. Lundberg, I.& Wolff, www.psykologiforlaget.se Frostig test för visuell perceptionsutveckling. Björk & Åstrand www.psykologiforlaget.se
IL – basis förskoleklass – skolår 3. Frost, J & Olofsson, J, C. www.psykologiforlaget.se

ITPA. Kirk, S., McCarthy, J & Kirk, W. www.psykologiforlaget.se
LS klassdiagnoser skolår 7 - Gy. Johansson, M-G. www.psykologiforlaget.se
Lyssna på orden 6 år – skolår1. Häggström & Lundberg. www.bornholmsmodellen.nu
Läskedjor skolår 2 - Gy. Jacobsson, C. www.psykologiforlaget.se
M-G material, M-G Johansson, Tfn: 063-57 91 44 www.mgolos.se
MPU 0-7 år Holle, Bonnelycke, Kemp,& Trahne Mortensen www.psykolgiforlaget.se
Ordavkodning skolår 4 – 9. Olofsson www.lpc.ostersund.se
Ordlek 6 år. Hemmingsson www.lpc.ostersund.se
Ordförståelsetest skolår 6 - Gy. Karlsson& Åberg www.gleerups.se
OS 64 och OS 40 skolår 1-5 Nielsen m.fl. www.dop.se
Språkresan. Ellneby, Y. www.psykologiforlaget.se
Trulle. Bryntse & Palmkvist www.gleerups.se
UMESOL skolår 1-3. Taube, Torneus & Lundberg www.psykologiforlaget.se

Referenser

Lundberg I & Herrlin K. (2004) God Läsutveckling Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
Stanovich Keith E. (2000) Progress in Understanding Reading New York: The Guilford Press.

Litteratur

Andersson B. Belfrage L. & Sjölund E. (2006) Smart start vid lässvårigheter och dyslexi Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
Borgström Håkan (2006) Den hemliga koden - aktuell forskning om läsning. Vetenskapsrådet
Elbro Carsten (2004) Läsning och läsundervisning. Stockholm: Liber AB
Eriksen Hagtvet Bente (2004) Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskolan Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
Eriksen Hagtvet Bente (2006) Språkstimulering. Del 2: Aktiviteter och åtgärder i förskolan Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
Frost Jorgen (2002) Läsundervisning Praktik och teorier Stockholm Bokförlaget: Natur och Kultur
Frylmark Astrid (2006) Språklekar i skolan Förlag: OrdAF
Frylmark Astrid (2008) Lyssna och berätta Förlag: OrdAF
Gibbons Pauline (2006) Stärk språket Stärk lärandet. Uppsala: Hallgren& Fallgren Studieförlag AB
Keene E. O. & Zimmermann S. (2003). Tankens mosaik. Bokförlaget Daidalos
Lundberg I. (2006) Alla kan lära sig läsa och skriva Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
Lundberg I. Konsten att läsa faktatexter (2006) Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur

Stensson B. (2006) Mellan raderna. Strategier för en tolkande läsundervisning. Bokförlaget Daidalos
Strid A. & Lundberg I. (2007) Bornholmsmodellen Vägen till läsning Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
Strid A. & Lundberg I. (2008) God skrivutveckling Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur
Svensson A-K (1998) Barnet, språket och miljön. Lund: Studentlitteratur
Wallenkrans Pia (1997) Träna dina sinnen Förlag: Warne Förlag AB

Länkar

www.lhs.se/upload/IOL/Publikationer/Skapa_konsensus.pdf
Konsensus 1 (2003)

www.sit.se/download/PDF/externt/Konsensus.pdf
Konsensus 2 (2006)

http://www.skolutveckling.se/publikationer/publ/main?uri=scam%3A%2F%2Fpubl%2F151&cmd=view
Att läsa och skriva (2003)

http://www.skolutveckling.se/publikationer/publ/main?uri=scam%3A%2F%2Fpubl%2F135&cmd=download
Redovisning av Språkrum (2003)

http://www.skolverket.se/publikationer?id=904
PISA (2000)

Fonologisk medvetenhet	Ordavkodning	Flyt i läsningen	Läsförståelse	Läsintresse
	Kan läsa de flesta vanliga ord snabbt, direkt och utan ljudning (13)	Hinner med att läsa textremsorna på TV (8)	Läser engagerat och länge (17)	Berättar och kommenterar ofta vad som står i tidningen (12)
Kan höra rim och kan själv rimma (1)	Läser ljudstridigt stavade ord (12)	Läser en hel bok med lite mer text och färre bilder på egen hand (7)	Läser kritiskt och reflekterande (16)	Tar initiativ till läsaktivitet i klassen (11)
	Kan avkoda nonsensord (11)		Läser böcker på mer än 100 sidor med nästan enbart text (15)	Känner till många boktitlar och författare (10)
	Läser ord med komplicerad konsonantförbindelse (10)	Läser en hel bok med enkel text och många bilder på egen hand (6)		Är en riktig bokslukare (9)
	Provar på egen hand att läsa okända ord (9)	Läser barnserier (5)	Läser och förstår text i dagstidningar (14)	Föredrar ofta läsning framför andra aktiviteter (8)
		Korrigerar felläsningar spontant (4)	Övervakar sin egen läsning (13)	Läser gärna för andra (7)
		Läser lite svårare och längre meningar med flyt, säkerhet och förståelse (3)	Söker fakta i olika källor (12)	Går ofta till biblioteket på eget initiativ (6)
		Läser enkla meningar med flyt, säkerhet och förståelse (2)	Kan rita en händelsekarta över innehållet i en berättad text (11)	Gillar att få böcker i present (5)
Bildar ord med givet begynnelseljud (10)	Läser ord med enkel konsonantförbindelse (8)	Läser vanliga ord med automatik (1)	Uppfattar ”den röda tråden” i ett händelseförlopp (10)	Väljer spontat att läsa på egen hand (4)
Klarar fonembyte (9)	Läser tvåstaviga ord med enkla ljudföljder (7)		Läser och följer anvisningar (9)	Lånar gärna hem böcker från biblioteket (3)
	Läser enkla nya småord (6)		Läser mellan raderna gör inferenser (8)	
	Känner igen vanliga småord (5)		Kopplar det lästa till egna erfarenheter och tidigare kunskap (7)	
	Försöker läsa nya enkla ord genom att läsa början av ordet och gissa resten (4)		Samtalar och ställer frågor om det lästa (6)	
Klarar enkel fonemaddition (8)			Läser enkla hela stycken med förståelse (5)	
Klarar enkel fonemsubtraktion (7)			Frågar gärna om innebörden av nya ord (4)	
Delar upp ord i språkljud – analys (6)	Känner igen flera ordbilder på skyltar och förpackningar (3)		Läser en längre mening och förstår innehållet (3)	
Ljudar samman tre språkljud – syntes (5)	Läser det egna namnet och andra kända namn som ordbild (2)		Läser en enkel mening och förstår innehållet (2)	
	Kan namnen på fler än 8 bokstäver (1)		Avkodar enkla ord och förstår innebörden (1)	
Identifierar samma ljud i olika ord (4)	Elevens namn: ……			
Identifierar första ljudet i enkla talade ord (3)	☐ ☐ ☐ ☐			
Kan markera antal stavelser i ord (2)	☐ ☐ ☐ ☐			Blir glad när vi läser tillsammans (2)
	Använd olika färger vid de olika kartläggningstillfällena så ser du elevens läsutveckling tydligare – använd t.ex. överstrykningspenna. Markera de tomma rutorna ovan med samma färg så att du skiljer de olika kartläggningstillfällena. Skriv datum bredvid rutan			